

død 1647, ejede også Estrup i Malt sogn, købte Sønderсков 1614. Manderup Due til Halkjær var den barnløse Juels søstersøn og arving. Tvis Kloster ejedes af Ditlew Kristoffersen v. Buchwald til Gram, Oluf v. Buchwald var en slægtning. ¹⁷⁾ Laurids Baggesen og Hans Vandel var rådmænd. ¹⁸⁾ Skrumsager ejedes da af Christen Lange. ¹⁹⁾ Bendix Nordby ejede Urup. ²⁰⁾ Jens Nielsen var rådmand. ²¹⁾ Peder Nielsen var fuldmægtig og forpagter på Frøstrup til 1651. ²²⁾ Las Jensen havde været forpagter på Lunderup og døde forarmet 1661. ²³⁾ Niels Jacobsen blev senere byfoged. Iver Lange til Bramming døde ca. 1649. ²⁴⁾ Stefan Nielsen var borgmester, døde 1665. Anna Nielsdatter var datter af borgmester Niels Thomsen og enke efter Niels Andersen, Store Hebo. ²⁵⁾ Christence Krag til Øllufgård. ²⁶⁾ Laurids Baggesen var rådmand. ²⁷⁾ Jens Pedersen Brøndum var svigersøn af mag. Kr. Nielsen Friis. Chr. Skeel Jørgensen havde Sostrup (Benzon). ²⁸⁾ Jacob Clausen var rådmand i Varde, død 1646. Christen Krag til Lydumgård døde 1645.

H. K. Kristensen.

NIELS QVISTGAARD SOM FORPAGTER PÅ NØRHOLM

Om kaptajn Frederik Lasson, der ejede Nørholm 1706-26, fortæller den Vilslev præst Knud Lang, at Lasson engang fik en lussing i selve højesteret af sin modpart, Palle Krag fra Kærgård, senere stiftamtmand i Viborg, og efter at Krag en tid havde måttet gøre sig usynlig, nøjedes kongen med at give ham følgende irettesættelse: »Palle, Palle, var det ikke, som det var, og du havde en fader, som du har, skulle det have kostet dig dit hoved!« - Skal man karakterisere Frederik Lasson, kunne man måske få lyst til at spørge, om han alligevel ikke havde fortjent lussingen.

Lasson sparede i alt fald ikke på processer, når han kunne øjne en fordel derved. Engang fik han en forpagter, der var mindst lige så proceslysten. Det var Niels Qvistgaard.

Denne mand forpagtede 1713 Nørholm for 6 år, og Lassons befuldmægtigede, *madame Pflug* udstedte kontrakten, og den blev approberet af Lassons broder, *Chr. Lasson* 1715, idet søskendeflokken havde deres afdøde faders, *Jens Lassens* vestjyske gods i fællesskab. *Madame Pflugs* døbenavn var Ingeborg Pedersdatter Tøxen, hun var datter af en kendt Vardepræst Peder Tøxen og havde været gift med den underlige geografiske forfatter og ridefoged *Henrik Ovesen Pflug*, der også havde været i Lassons tjeneste, men var død 1709. Lassonfamilien yndede dem begge. Jens Lassens sønner havde antaget navnet Lasson.

Efter nogle års forløb kunne herskabet imidlertid ikke døje Qvistgaard. Han skulle væk. Måske fandt man, han tjente for godt på forpagtningen. Ridefogden eller fuldmægtigen på Nørholm, der førte sagen, var *Jens Saltum*, som blev ansat 1715.

7. juni 1717 opsagde man forpagteren og pålagde ham at gøre gården ryddelig til Jacobi (25. juli). Som grund angav man, at Lasson selv ville bo der. Det var nu ikke nogen tilstrækkelig grund, og en måned senere beskylder herskabet så Qvistgaard for misligholdelse af kontrakten. Han havde »udbredt tægterne videre« (gjort dem større), end han måtte, og der føres vidne på, at Qvistgaard havde taget 1 1/2 gange så meget agerjord i brug, end forpagterne før havde gjort. Hertil svarede Qvistgaard, at vidnet var vist en af Lassens fæstebønder, der var interesseret i »at så lidt og høste mindre,« og kaptajnen havde nok »urettelig ladet sig informere« - åbenbart en spids bemærkning til ridefogden!

Den følgende tingdag forøgede Saltum beskyldningerne: Qvistgaard havde ikke betalt forpagtningsafgiften, 600 rdl., rettidig på Viborg snapsting, havde drevet jorden til upligt ved den stærke udvidelse af det tilsæede areal, ikke gødet forsvarlig, havde hugget ege, hassel og

vidjer i Nørholms lund uden udvisning, havde pålagt bønderne mangfoldige Vardeægter og nogle Ribeægter imod kontrakten, som ikke tillod ham at fjerne indavlet korn længere end til *Hjerting* eller *Janderup* og imod kontrakten brugt bønderne til sit eget arbejde, der ikke vedkom Nørholm, som at sætte hø på hjaldene og age jord m.m. til gårdens dæmning, det skulle hans røgter og andre folk forrette. Derfor skulle han straks gøre gården ryddelig og flytte!

Qvistgaard ville ikke flytte men henholdt sig til bestemmelsen om de 6 år og påstod, kontrakten gav ham ret til udvidelse, da der i § 6 stod, at hvis der ved hans bortrejse var sået mere, end der var ved hans tiltrædelse, skulle det godtgøres ham, han havde kun fældet træ til bæslinger o.lign. og den ene gang efter Saltums udvisning, ellers var der hugget hassel og vieris til laksegården, og der var ingen bønder, der havde protesteret mod ægterne; skulle bønder ikke lægge hø på hjalden, skulle de vel heller ikke lægge kornet i laden. Han havde ganske rigtigt ikke betalt til snapsting, men det skyldtes, at han havde betalt skatter af Nørholms øde jord og meget mere, så det næsten beløb sig til de 600 rdl., summen skulle derfor fradrages først. Det kunne ikke passe, han havde forringet gården, for en anden skulle have budt kaptajnen 100 rdl. mere i forpagtningsafgift, altså måtte Qvistgaard tværtimod have forbedret gården.

4. oktober afsagdes dommen, der lød på, at opsigelsen ikke var lovmæssig. Qvistgaard fortsatte. Næste år, 1718, begyndte med, at han igen blev opsagt, og atter den 23. maj, da Lasson tilbyder ham 100 rdl. for »tids-spilde m.m.,« men forgæves, Qvistgaard ville ikke flytte.

Denne forpagter har åbenbart været en driftig landmand, tillige var han studehandler. Han solgte produkterne i Varde, bl.a. til en *Peder Hansen*, af hvem han i oktober krævede 1201 rdl. for leverede stude og varer.

Han fik ikke alle pengene. I december året efter fik han ved landstinget Peder Hansen dømt til at betale 519 rdl. Men da er Qvistgaard flyttet fra Nørholm, tiden var udløbet.

Niels Pedersen Qvistgaard havde navn som fødegården, Kvistgaard i Vejrum, hvor hans meget velhavende fader var rytterbonde. Både Niels og hans fem brødre blev studehandlere. Han var gift med *Kirsten Madsdatter* fra et velhavende bondehjem i Hjerm. Han led tab, bl.a. da en Viborgkøbmand gik fallit, senere forpagtede han en herregård i Tyregod, men der gik det rent galt, han klarede ikke forpligtelserne, indviklede sig stadig i processer, måtte til sidst som husvild flytte fra sted til sted og døde i *Lille Tradsborg* 1748 og blev begravet på Måbjerg kirkegård. Fra hans datter Anna Marie nedstammer blandt andre slægten Willemoes.

Kilder: Jy Sml 3. rk. IV 73. Øster-Nør herreds tingbog 1717 5/7, 10/7, 4/10, 1718 10/1, 23/5, 16/10, 1719 4/12. A. Sidemann: Kvistgård i Vejrum, Årb. Hard 1938, 1-11 Erh. Qvistgaard: Gamle Ligsten paa Holstebro Kirkegaard, sst. 1932, 5. Om Frederik Lasson se H. K. Kristensen: Øster Horne Herred, 122-25.

H. K. Kristensen.